

Autor scenariusza – Monika Prus-Głaszczka

JAK WYGLĄDA SZKOŁA W AFRYCE, AZJI I AMERYCE ŁACIŃSKIEJ

Scenariusz zajęć przeznaczony dla dzieci w wieku: 7 – 9 lat

Aktywności mogą być wybierane dowolnie przez prowadzącego.

Cele:

- Poznanie, w jakich warunkach uczą się dzieci krajów Południa.
- Ukazanie problemu braku lub trudności w dostępie do edukacji w niektórych krajach.
- Pokazanie znaczenia edukacji i dostępu do niej wszystkich dzieci na świecie.

1. Idziemy do szkoły.

Siadamy w kręgu. Prowadzący opowiada dzieciom, że ma dla nich niespodziankę – listy od kolegów z Ugandy i Meksyku (oba miejsca pokazuje na mapie). Następnie dzieli uczestników na dwie grupy. Jedna otrzymuje list od Antonia druga od Josepha. Grupy czytają listy, następnie rysują komiksy pt. „Dzień mojego kolegi z...”. Komiks składa się z kilku części, które rysują poszczególne grupki osób i następnie składają we wspólną historię. Gdy komiksy są już gotowe, grupy prezentują je sobie wzajemnie.

Sceny do komiksu:

- ✓ Jak wyglądają Antonio i Joseph?
- ✓ Jak wyglądają ich domy?
- ✓ Co robią w szkole?
- ✓ Jakie mają obowiązki?
- ✓ Co lubią robić po szkole?

List Antonia – Meksyk¹

---

¹ Materiał pochodzi ze scenariusza pt. „Alan i Antonio, czyli dzień z życia małego Meksykanina” (Ameryka Łacińska dla najmłodszych).

Mam na imię Antonio, ale wszyscy nazywają mnie Tonio lub Tonito. Jestem Meksykaninem i mam 8 lat.

Mieszkam w miejscowości Pinotepa Nacional (wym. pinotepa nasjonal). Nasze miasteczko położone jest przy szosie biegnącej do Acapulco (wym. akapulko). Znajduje się niemal nad samym Oceanem Spokojnym. Są tu piękne plaże, a woda w oceanie jest zawsze ciepła. Na ogół jest gorąco, a deszcze padają u nas tylko w porze deszczowej. W okolicy rosną palmy kokosowe i bananowce. W przeszłości nasz region słynął z uprawy drzew kakaowc., z jego startych nasion – jak pewnie wiecie – produkuje się kakao, a później czekoladę. Teraz jednym z naszych ulubionych napojów jest smaczna gorąca czekolada.

Mieszkam z rodzicami, starszym bratem Jose (wym. hose), siostrami – Margaritą, Dolores i Rositą oraz naszą kochaną babcią Marią (wym. marija). W naszym miasteczku i w pobliskich wsiach mieszka też moja dalsza rodzina: kuzyni, kuzynki, ciocie, wujkowie i rodzice chrzestni. Często spotykamy się na fiestach (wym. fjestach), czyli zabawach i świętach.

Nasz dom zbudowany jest z niewypalanej cegły – adobe i pokryty jest dachówkami. Śpimy w hamakach. Z tyłu jest patio, czyli podwórko z ogrodem. Bardzo lubimy tam się bawić w roña (wym. ronja) (berka) i escondite (wym. eskondite) (chowanego). Towarzyszy nam zawsze nasza gadatliwa „przyjaciółka” papuga Chiquita (wym. czikita).

Mój tata jest rybakiem. Dzięki tacie zawsze mamy świeże ryby i owoce morza. Mama zajmuje się domem. Razem z babcią robią zakupy, gotują posiłki, piorą i sprzątają. Oczywiście my im pomagamy, ponieważ pracy jest dużo.

Na śniadanie najczęściej jem ryż na mleku z cynamonem oraz tortille (wym. tortija), placki kukurydziane z nadzieniem z sera lub czarnej fasoli i salsą – pikantnym sosem z papryczek chilli. Piję sok ze świeżych pomarańczy albo gorącą czekoladę.

Moim najlepszym przyjacielem jest Mateo, kolega z klasy. W przerwach między lekcjami grywamy w canicas [kanikas]. Gra polega na rzucaniu kolorowymi szklanymi kulkami na odległość tak, żeby zderzyły się ze sobą. Wygrywa ten, komu uda się trafić w leżące na ziemi kulki – wszystkie należą wtedy do niego. Podczas zabaw dla dzieci bawimy się w rozbijanie piñata (wym. piniata). Jest to gliniany dzbanek, oklejony kolorowymi ozdobami. Zawiesza się go na sznurku, a dzieci – pojedynczo – próbują z zawiązanymi oczami trafić w niego kijem tak, żeby się rozbił. W środku są słodczyki i orzechy.

Moim marzeniem jest zostać przewodnikiem turystów w Acapulco albo słynnym piłkarzem.

Liść Josepha – Uganda²

Droży Przyjaciele!

Przesyłam Wam pozdrowienia z mojego rodzinnego kraju, z Ugandy. Mam na imię Joseph Lwevola, mam 9 lat. Moje imię nadała mi babcia.

---

² Materiał pochodzi ze scenariusza pt. „Mój dzień w Ugandzie” (Afryka dla najmłodszych).

Mieszkam w miejscowości Butansi, blisko miasteczka Kamuli, 150 km od stolicy Kampala i Jeziora Wiktorii. W okolicy są pola kukurydzy i fasoli – gdy długo nie ma deszczu, wszyscy się martwią o plony. Teraz jest styczeń i mamy wakacje. W lutym zaczyna się nowy rok szkolny. Wtedy jest gorąco, deszczowo, często wieje wiatr.

Mieszkam z rodziną w domu – lepiance krytej słomą, której dach często umacniamy od góry kamieniami i cegłami. Opiekuję się nami chory dziadek. Mam czworo rodzeństwa: Irenę (17 lat), Tapenensi (15 lat), Roberta (13 lat) i Phionę (9 lat). Lubię robić zabawki np. z drutu (zrobiłem samochód i wózek), z opakowań np. z butelek oraz z kory bananowca (zrobiłem piłkę i skakankę). Lubię też zajmować się zwierzętami i grać w piłkę nożną. Potrafię cały wolny dzień bawić się z kolegami na powietrzu. Z rodzeństwem często śpiewamy i przygotowujemy przedstawienia. Dużo pomagam dziadkowi: koszę wysoką, słoniową trawę, karczuję krzewy, pomagam przy ścinaniu drzew i wrywaniu ich z korzeniami oraz kopaniu. Pomagam w domu, w polu i przy zwierzętach – karmię kozy liśćmi sorgo. Pomagam też mieszkańcom mojej wioski w pracach w ogrodzie.

W dniu, w którym idę do szkoły, dziadek budzi mnie o 7.00 rano. Myję się, ubieram mundurek szkolny i czasem jem śniadanie – porycz (jest to ugotowana mąka kukurydziana z wodą i z cukrem), który bardzo lubię. Przed wyjściem karmię zwierzęta. Do szkoły idę pół godziny piaszczystą drogą. Uczę się czytania i pisanie oraz matematyki, języka angielskiego, sztuki i nauki o społeczeństwie. W szkole mamy godzinę przerwy na obiad o 2.00 po południu – jem ugali, czyli gęstą papkę z gotowanej mąki kukurydzianej, czasem polanej ostrym sosem. Lekcje kończę o 5.00 po południu. Często po szkole gramy z kolegami w piłkę nożną. Po powrocie ze szkoły pomagam w domu i w polu. Na kolację jemy banany, smażony plantan – podobny do bananów, potrawy z batatów (słodkich ziemniaków) i prosa, kukurydzą lub placki z sorgo. Jemy rękami. Czasem dziadek opowiada nam bajki i różne opowieści.

2. List do kolegi.

Wiemy już jak wygląda dzień naszych kolegów z Meksyku i Ugandy, jak mieszkają, co lubią robić, jak wygląda ich dzień, jakie mają obowiązki po szkole. Prowadzący proponuje, aby każdy zastanowił się jak wygląda jego dzień i zaprezentował go w formie listu do wybranego kolegi z klasy. Może to być forma pisemna lub rysunkowa. (Jako opcja, jeśli jest taka możliwość, uczestnicy mogą przygotować np. fotodokumentację z całego dnia i wyświetlić jako pokaz slajdów). Po napisaniu listu, naklejamy znaczek i wysyłamy do kolegi z klasy. Prowadzący zaznacza, że w prezentacji/ liście powinny znaleźć się odpowiedzi na następujące pytania:

- ✓ Jak masz na imię, jak mają na imię członkowie twojej rodziny, przyjaciele?
- ✓ Jak wygląda twój dom lub np. pokój?

www.miedzykulturowa.org.pl

Scenariusz – Monika Prus-Głazczka

- ✓ Jak wygląda twój dzień od momentu wstania z łóżka?
- ✓ Jak wygląda twój dzień w szkole? Co lubisz tam robić?
- ✓ Jakie masz obowiązki po szkole?
- ✓ Co lubisz robić w wolnym czasie?

Materiały: papier, długopisy, kredki, koperty, znaczki pocztowe.

Czas: 20 minut.

3. Co pomaga nam się uczyć?

Prowadzący pyta dzieci, co jest ważne podczas nauki, co nam pomaga? Okazuje się, że są to przybory szkolne, korzystamy z nich bardzo często, ale czy wszyscy mają ich używać? Zadaniem uczestników jest odnalezienie na tablicach wystawy przedmiotów, z których podczas nauki korzystają dzieci z innych krajów. Następnie spisujemy na plakacie, co udało się odnaleźć. Na kolejnym plakacie metodą burzy mózgów zbieramy wszystkie nazwy przyborów, z których my korzystamy na co dzień (np. kalkulatory, komputery, tablice interaktywne). Okazuje się, że niektóre dzieci muszą uczyć się przy pomocy niewielu przyborów lub nie mają ich wcale. Pytamy dzieci, czy każdy powinien chodzić do szkoły i korzystać z różnych pomocy? Co by było, gdybyśmy nie mogli się uczyć?

Materiały: duże kartki, flamastry.

Czas: 15 minut.

4. Zbudujmy szkołę dla wszystkich.

Z tablicy wystawy dowiadujemy się, że szkoły wyglądają bardzo różnie, czasem jest to duży gmach, a czasem mały szałas. A jak wygląda wasza szkoła? Prowadzący zaprasza dzieci do zbudowania makiety szkoły. Aktywność można poprowadzić w dwóch wariantach. Wariant I: budujemy szkołę podobną do prezentowanych na wystawie. Wariant II: budujemy szkołę naszych marzeń, do której mogłyby chodzić dzieci na całym świecie i byłaby dla nich przyjazna. Makietę możemy budować w grupach, w parach z rodzicami lub dziadkami, albo indywidualnie. Na zakończenie możemy zrobić wystawę makiet.

Materiały: tekturka jako podstawka pod makietę, plastelina, patyczki, taśma klejąca, klej, nożyczki, kawałki styropianu, tektura, kredki, flamastry.

Czas: 25 minut.

5. Afrykańskie zagadki.

Na całym świecie dzieci bardzo lubią się bawić i wymyślać różne gry i zabawki. Chłopcy np. robią samochodziki z drutu, a dziewczynki szyją kukiełki lub lalki. Prowadzący pyta dzieci, jakie są ich ulubione zabawki. Uczestnicy mogą także w grupach wymyśleć i narysować projekty na dużych kartkach, pisząc lub rysując z czego jeszcze można zrobić zabawki.

W kolejnej części aktywności prowadzący opowiada uczestnikom, że np. w Afryce dzieci bardzo lubią zagadki i często je wymyślają. Prowadzący proponuje dzieciom odgadnięcie wybranych zagadek ich afrykańskich rówieśników.

✓ Zagadki w języku kimbundu (Angola, Demokratyczna Republika Konga):

Nongojoka! – Zadaj mi zagadkę!

Soso yu lub Soso ya – Zagadka dla Ciebie albo dla Was.

Sola! – Wybierz sobie zagadkę!

Przykłady zagadek:

Soba ukalakala kyavulu maji kakate myongo! – Wódz, który dużo pracuje, ale plecy go od tego nie bolą! (język)

Makamba ayadi akalakala kumoxi maji kudimenekena! – Dwóch przyjaciół, którzy razem pracują, ale nigdy się nie pozdrawiają. (oczy)

✓ Zagadki w języku hausa (Nigeria, Niger):

Zagadki są określane dwoma terminami: asiri (z języka arabskiego) lub tatsuniyar ka-ci ci – ka-ci ci.

Ka cici ka cici – oznacza „zgadnij co mam w ręku” i jest formułą, od której zaczyna się opowiadanie zagadek. Gdy osoba nie zna odpowiedzi na zagadkę, mówi: Na ba ka gari – co oznacza „Oddaję ci miasto”.

Przykłady zagadek:

Baba na ciki, gemunsa na waje – Pan w domu, lecz jego broda na zewnątrz. (ogień)

Shanuna dubu-dubu, mad'aurinsu d'aya – Mam tysiące wołów, lecz pęta je jeden sznur. (miotła)

✓ Zagadki w języku Luo (Kenia, Uganda):

Pytanie: Mnaye? – zagadka?

Odpowiedź: Kwithe – zastaw pułapkę (zadaj zagadkę).

Awutho, aring aringi kinde duto – Cały czas biegnie przed siebie. (woda)

Jaduong' morito piny (Chieng) – Starzec rządzący światem. (słońce)

www.miedzykulturowa.org.pl

Scenariusz – Monika Prus-Głazczka

Thoul ma yweyo iro (Gare) – Smok wypuszczający dym. (pociąg)

Więcej zabaw afrykańskich można znaleźć w materiale pt. „Zabawy afrykańskich dzieci”.

Prowadzący zaprasza dzieci do wymyślenia własnych zagadek. Dzieli uczestników na drużyny i każda z nich przedstawia zagadki dotyczące szkoły. Przykłady haseł: tablica, piórniki, kalkulator, nauczyciel, zeszyt, klasówka.

Materiały: duże kartki, flamastry.

Czas: 25 minut.

6. Krzyżówkowo.

Aby przybliżyć uczestnikom informacje na temat codziennego życia mieszkańców Afryki, Ameryki Południowej i Azji, prowadzący może wykorzystać krzyżówki. Dzięki nim uczestnicy w atrakcyjny sposób zdobędą dodatkową wiedzę na temat tych rejonów. Krzyżówki mogą być rozwiązywane w trzech grupach, a rozwiązania prezentowane wszystkim dzieciom. W rozwiązywaniu haseł, mogą także pomagać rodzice i dziadkowie.

Materiały: krzyżówki pt. „Afrykańska przygoda”, „Wietnam”, „Ameryka Południowa”.

Czas: 15 minut.

7. Zagrajmy razem.

Chcąc dowiedzieć się więcej na temat Afryki i Azji i ich mieszkańców, miejsc, roślinności i codziennego życia, prowadzący może zagrać z uczestnikami w grę planszową pt. „Wędrówka po Afryce” lub „Wędrówka po Azji”.

Materiały: gra planszowa, instrukcja, pionki (po jednym dla każdego), kostka do gry.

Czas: 25 minut na jedną grę.

8. Podsumowanie.

Siadamy w kręgu, prosimy uczestników, aby dokończyli zdanie lub namalowali rysunek pt:

www.miedzykulturowa.org.pl

Scenariusz – Monika Prus-Głaszczka

„Najbardziej zapamiętałem/łam...”
„Szkoła powinna być...”
„W szkole najbardziej lubię...”

Materiały: papier, kredki, flamastry.

Czas: 10 minut.

Spis ilustracji i materiałów do scenariusza:

- ✓ Krzyżówki pt. „Afrykańska przygoda”, „Wietnam”, „Ameryka Południowa”
- ✓ Gra planszowa pt. „Wędrówka po Afryce”
- ✓ Gra planszowa pt. „Wędrówka po Azji”
- ✓ Materiał pt. „Zabawy afrykańskich dzieci”